

چند سکه از غوریان

ژوئیه نگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
نگارنده : برتال جامع علوم انسانی

چراغی انجمنی شکسری

پروہشکاه علوم انسانی ومطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مشهور این خاندان محمد سوری است که شجره نسبت او را چنین ذکر کرده‌اند :

«محمد سوری بن امیر بنجی بن نهاران بن امیر پولاد بن شنسب»^۲
 چون یعقوب لیث پیش از قیام بر ضد خلیفه عباسی ، امارت آن نواحی را داشته ، میشود نتیجه گرفت که محمد سوری از طرف او به حکومت غور منصوب بوده است . بعد از یعقوب خاندان سوری همچنان به حکومت غور برقرار و بنوعی استقلال باقی بودند تا اینکه در سال ۴۰۱ هجری سلطان محمود غزنوی (۳۸۸-۴۲۱ هجری) پس از فتوحاتی در هندوستان بلاد غور را نیز که در این زمان محمد بن عباس سوری بر آن حکومت داشت و ادار به اطاعت خود کرد.^۳
 فرزندان محمد سوری از طرف غزنویان بر فیروز کوه و بامیان حکومت داشتند . عزالدین حسین (بن قطب الدین حسن بن محمد) از طرف علاءالدوله مسعود ثالث (بن ابراهیم بن مسعود اول) غزنوی (۴۹۲-۵۰۸ هجری) در سال ۴۹۳ هجری بولایت غور منصوب شد^۴ و تا سال ۵۴۰ هجری در این مقام باقی بود . فرزند او بنام قطب الدین محمد در فیروز کوه بجانشینی پدر نشست اما در سال ۵۴۱ هجری بدست داماد خود یمین الدوله بهرامشاه (بن مسعود ثالث) غزنوی (۵۱۲-۵۴۷ هجری) که از طرف سلطان سنجر سلجوقی (۵۱۱-۵۵۲- هجری) بر غزنه حکومت داشت مسموم گردید و وفات یافت .

برادر محمد بنام سیف الدین سوری (۵۴۰-۵۴۳ هجری) بان تقام برخاست و غزنه را گرفت اما این پیروزی دیری نپایید و بهرامشاه غزنه را مسترد داشت و سیف الدین سوری را دستگیر کرد و بقتل رسانید . برادر دیگر محمد بنام علاء الدین حسین جهانسوز (۵۴۴-۵۵۶ هجری) بخونخواهی برادر خود در سال ۵۴۵ هجری به غزنه حمله برد و آن شهر زیبارا با آتش کشید و پس از کشتار

۲- معجم الانساب ۴۲۰

۳- طبقات سلاطین ۲۵۷ - معجم الانساب ۴۲۰

۴- معجم الانساب ۴۱۹ و ۴۲۱

مردم و غسارت اموال آنها بغور بازگشت . علاءالدین حسین از سال ۵۴۵ تا ۵۴۷ هجری اسیر سلطان سنجر سلجوقی بود و در ربیع الثانی سال ۵۵۶ هجری در هرات درگذشت و مرگ او همراه با استیلای ترکمانان غز و هرج و مرج در خراسان و غور گردید. °

از حماد بن قاسم بن قنادان دیگه عز الدین حسین :

سکه

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

متصرف شد و برای اولین بار عموم هندیان به اسلام روی آوردند. معزالدین محمد در سال ۵۹۹ هجری به غور بازگشت و با خوارزمشاهیان درگیر شد و در سال ۶۰۲ هجری در جنگ با طایفه غکر بقتل رسید. ۷ در زمان سلطنت

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

دو - از معزالدین (شهابالدین) محمد بن سام غوری ، فاتح هند سکه‌هایی
بشرح ذیل در دست است :

۱ - سکه طلا دودیناری مذکور در شماره سپتامبر ۱۹۷۱ مجله Seaby's
انگلستان تحت شماره G1336 که در غزنه ضرب شده و سکه نقره از
کلکسیون‌های جناب آقای دکتر نادر شرقی و اینجانب باین شرح :

روی سکه - لا اله الا اله - محمد رسول الله - الناصر لدین الله

امیر المؤمنین (خلیفه عباسی ۵۷۵-۶۲۲ هجری)

پشت سکه - السلطان الاعظم معزالدین و الدین ابوالمظفر محمد بن سام^{۱۲}

(شکل ۱ و ۷)

گرچه این سکه تاریخ ندارد اما چون روی آن ذکر غیاث الدین محمد
برادر بزرگتر نشده پیداست که در فاصله بین ۵۹۹ هجری تا ۶۰۲ هجری
ضرب شده است.

۲ - سکه مسی - روی سکه - السلطان الاعظم محمد بن سام

پشت سکه - سوارنیزه دار در حال حمله - چهره سوار و روی اسب بسوی

چپ است . (شکل ۲)

۳ - سکه مسی - روی سکه - السلطان الاعظم ابوالفتح محمد بن سلطان .

پشت سکه - گاو مقدس هند مزین به یراق - روی چپ

ابوالفتح نیز از القاب محمد بن سام است و حاکی از فتوحات وسیع اوست .

(شکل ۳)

از طرح سکه‌های ردیف ۲ و ۳ و پاره‌ای حروف هندی پشت سکه‌ها پیداست
که در هند قبل از استقرار اسلام بوسیله معزالدین محمد بن سام ، ضرب شده
است .^{۱۳}

۱۲ - شماره سپتامبر ۷۱ مجله Seaby

۱۳ - کلکسیون‌های سکه جناب آقای دکتر نادر شرقی و نگارنده

۴ - سکه مسی - روی سکه - ابو الفتح محمد بن سلطان .

پشت سکه - السلطان الاعظم علاء الدنيا والدين .

این سکه بنام علاء الدین محمد بن شجاع الدین علی است و چون او در فاصله ۵۹۹-۹۰۲ هجری از طرف پسر عم خود معز الدین ابو الفتح محمد بن سلطان (سام) حکومت غور را داشته است ، باید در خود غور ضرب شده باشد . نکته جالب توجه این است که علاء الدین در زمان حیات پسر عم خود اجازه داشته است که خود را سلطان بنامد و شاید هم مقام ولیعهدی را داشته است . (شکل ۴)

۵ - سکه مسی - روی سکه - السلطان الاعظم معز الدنيا والدين .

پشت سکه - عبده الملك المعظم تاج الدنيا والدين (شکل ۵)

تاج الدنيا والدين همان «بیلدز» یکی از چهار تن سردار ترک معز الدین محمد بن سام است که پس از مرگش ممالک مفتوحه او را بین خود تقسیم کردند . اما بطوریکه ملاحظه میشود تاج الدین در زمان حیات سلطان ، خود را بنده و چاکر او «عبده» میدانسته است . همچنین از این سکه پیداست که تاج الدین بیلدز در دوران سلطنت معز الدین محمد قصد استقلال داشته چه اگر غیر از این می بود خود را «ملك معظم» نمی خواند و اسم خود را بالقباب در مقابل اسم سلطان قرار نمیداد .^{۱۴}

سکه های ردیف ۲ و ۵ که بسیار جالب و کمیاب است باید در فاصله بین ۵۹۹ و

۶۰۲ هجری در غزنه ضرب شده باشد .

سکه های ردیف ۲ و ۳ و ۴ در مجموعه مسکوکات نگارنده و جناب آقای

دکتر نادر شرقی است و از هر یک چند نمونه موجود میباشد .

منابع:

۱ - طبقات سلاطین اسلام تألیف استافلی لین پول - ترجمه - عباس اقبال

۲ - معجم الانساب والاسرات الحاكمة فی التاريخ الاسلامی للمستشرق زامباور

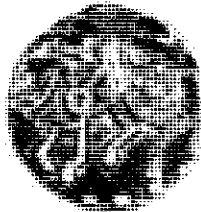
۳ - Seaby's Coin & Medal Bullerin

۴ - کلکسیون های سکه جناب آقای دکتر نادر شرقی و نگارنده

۱۴ - کلکسیون های سکه جناب آقای دکتر نادر شرقی و نگارنده

رو

پشت

شکل ۳

- نمونه‌ای از سکه محمد بن سام غوری -
بادشوار نیزه‌دار
- از مجموعه مسکوکات جناب آقای دکتر
نادر شرقی

رو

پشت

شکل ۱

عکس سکه طلای معزالدین ابوالمظفر محمد
بن سام غوری از مجله Seaby

رو

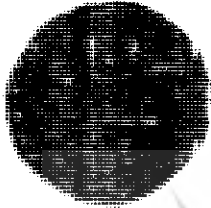
پشت

شکل ۲

- سه نمونه از سکه‌های محمد بن سام غوری با لقب ابوالفتح - يك روی سکه گار مقدس هند
- از مجموعه مسکوکات جناب آقای دکتر نادر شرقی

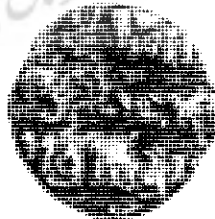
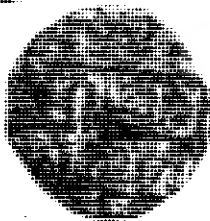
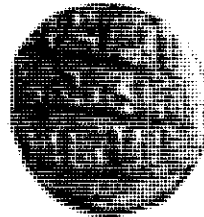
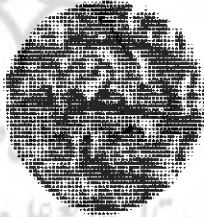
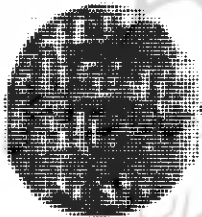
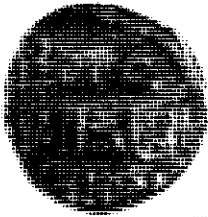

رو

پشت
شکل ۴

- دو نمونه از سکه‌های ابوالفتح محمد بن سام غوری که یک روی آن بنام پسرعم او علاءالدین محمد است
- از مجموعه مسکوکات جناب آقای دکتر نادر شرقی

پشت

رو

شکل ۵

- سه نمونه از سکه‌های تاج‌الدین ییلدیز از سرداران معزالدین محمد بن سام غوری
- از مجموعه مسکوکات جناب آقای دکتر نادر شرقی

رو

پشت

شکل ۶

- نمونه‌ای از سکه نقره‌ای محمد بن سام غوری - عبارت روی و پشت این سکه عیناً مثل سکه طلای مذکور در مقاله است .
- از مجموعه مسکوکات جناب آقای دکتر ناصر شرقی

رو

پشت

شکل ۷

- نمونه‌ای دیگر از سکه‌های نقره‌ای محمد بن سام غوری که عبارت روی و پشت آن عیناً مثل سکه طلای مذکور در مقاله است .
- از مجموعه مسکوکات جناب آقای دکتر نادر شرقی